

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ НОРМ ОХОРОНИ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

GENERAL PRINCIPLES OF LEGAL LIABILITY FOR VIOLATIONS OF OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH REGULATIONS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Пасічник В.Б., старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін
Національний університет водного господарства та природокористування

Багатко А.С., асистент кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін
Національний університет водного господарства та природокористування

Юридична відповідальність – безсумнівно багатогранна, а також одна з найважливіших юридичних категорій в сучасних правових реальностях. Властиві їй закономірності досліджували правники-науковці з здійснюючи найрізноманітніші наукові дослідження. Найчастіше такі дослідження знаходять своє відображення при вивченні трудового, цивільного, кримінального, адміністративного та інших галузей права. Ми ж, здійснюючі наукові дослідження основним чином зосереджені на особливостях правового регулювання охорони праці, також не можемо оминати тему юридичної відповідальності в зазначеній сфері. Адже, відповідальність за порушення норм і правил охорони праці за будь-яких умов і наслідків беззаперечно є важливою, цікавою та актуальною темою. Актуальність дослідження загального поняття відповідальності, на наш погляд, також зумовлюється необхідністю досягнення повноцінної реалізації прав і свобод людини і громадянина у різних галузях та сферах суспільного життя. Таке досягнення можливе при наявності в публічному управлінні реально діючих юридичних інструментів. Ми виділяємо два основних із них: правовий інструмент (ефективне правове регулювання); організаційний інструмент (ефективне адміністративне забезпечення та регулювання). При цьому юридична відповідальність входить у контекст правового елемента, оскільки її особливості (у тому числі види, підстави, механізм застосування та інше) обґрунтовується в чинному законодавстві як України та інших цивілізованих держав із ринковою економікою.

Наукова стаття присвячена загальним засадам юридичної відповідальності за порушення норм охорони та безпеки праці в Сполучених Штатах Америки. Проаналізовано поняття «Юридична відповідальність» в сучасній правовій думці. Проведений науковий аналіз деяких юридичних практик США які стосуються притягнення роботодавців до кримінальної, адміністративної, цивільної, дисциплінарної відповідальності за порушення прав працівників на безпеку, гігієну і охорону праці.

Ключові слова: охорона праці, юридична відповідальність, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, цивільна відповідальність, дисциплінарна відповідальність.

Legal responsibility is undoubtedly multifaceted, as well as one of the most important legal categories in modern legal realities. Laws inherent in it were investigated by lawyers-scientists carrying out a wide variety of scientific studies. Most often, such studies are reflected in the study of labor, civil, criminal, administrative and other fields of law. We, conducting scientific research, are mainly focused on the peculiarities of the legal regulation of labor protection, and we cannot bypass the topic of legal responsibility in the specified area. After all, responsibility for violation of labor protection norms and rules under any conditions and consequences is undeniably an important, interesting and relevant topic. The relevance of the study of the general concept of responsibility, in our opinion, is also determined by the need to achieve the full realization of the rights and freedoms of a person and a citizen in various fields and spheres of public life. Such an achievement is possible if the public administration has real legal instruments. We highlight two main ones: legal instrument (effective legal regulation); organizational tool (effective administrative support and regulation). At the same time, legal responsibility is included in the context of the legal element, since its features (including types, grounds, mechanism of application, etc.) are justified in the current legislation of both Ukraine and other civilized states with a market economy.

The scientific article is devoted to the general principles of legal liability for violations of occupational safety and health regulations in the United States of America. The concept of «Legal responsibility» in modern legal opinion is analyzed. A scientific analysis of some US legal practices related to bringing employers to criminal, administrative, civil, disciplinary liability for violating the rights of employees to safety, hygiene and occupational health was carried out.

Key words: labor protection, legal liability, criminal liability, administrative liability, civil liability, disciplinary liability.

Виклад основного матеріалу. Для вивчення особливостей юридичної відповідальності, детальніше розглянемо сучасне розуміння цього поняття. Для прикладу, у своїй праці під назвою «Юридична відповідальність: теоретико-правовий аналіз» Микола Тимошук приходить до логічного висновку, що юридична відповідальність є комплексним явищем. Вона є важливим фактором у процесі реалізації прав і свобод суб'єктів правовідносин та здійснення органами держави покладених на них зобов'язань з метою забезпечення законності. Враховуючи системний характер юридичної відповідальності, можна дійти й узагальнюючого висновку про те, що під юридичною відповідальністю слід розуміти можливість настання негативних наслідків державно-примусового характеру для суб'єкта правопорушення у чітко встановленій процесуальній формі [20, с. 19].

Юридичні особливості юридичної відповідальності досліджували і інші науковці. Зокрема, Л.І. Каленіченко досліджуючи юридичну відповідальність приходить до декількох важливих висновків. По-перше, юридична відповідальність як явище об'єктивного права – це перед-

бачені санкціями норм права, забезпечені можливістю застосування державного примусу несприятливі наслідки особистого, майнового чи організаційного характеру, яких відповідний суб'єкт права зазнає за вчинене правопорушення (порушення суб'єктивних прав) і які процесуально закріплені в передбаченому законодавством порядку. По-друге, юридична відповідальність як елемент змісту правовідносин – це передбачені санкціями норм права вид і міра обов'язку суб'єкта права зазнати позбавлення особистого, майнового, організаційного характеру у правовідносинах, що виникають із факту правопорушення. По-третє, юридична відповідальність як форма державно-правового примусу – це передбачені нормами права та здійснювані у процесуальній формі спеціально уповноваженими суб'єктами заходи негативного характеру, які застосовуються до суб'єкта правопорушення за умови наявності необхідних підстав [19, с. 12].

До науковців, які теж ґрунтовно досліджували зазначене поняття відносять О.Ф. Скакуна, який зазначив, що юридична відповідальність – це передбачені законом вид і міра державно-владного (примусового) зізнання

особою втрат благ особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення [5, с. 464] а М.І. Матузов розуміє юридичну відповідальність як один із видів соціальної відповідальності індивіда, головною особливістю якої є те, що вона пов'язана з порушенням юридичних норм, за якими стоїть апарат примусу держави [1, с. 443].

Дослідження різних визначень академічного змісту даного поняття дає підстави стверджувати про наступні основні його ознаки:

1. Юридична відповідальність є видом соціальної відповідальності.

2. Підставою юридичної відповідальності є вчинене фізичною чи юридичною особою порушення закону чи права.

3. Наслідками юридичної відповідальності є негативна реакція держави в особі компетентних органів яка полягає у застосуванні санкцій до порушника права чи закону.

4. Санкції (стягнення, покарання, заходи) як наслідки юридичної відповідальності полягають у понесенні особою-правопорушником втрат деяких благ особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення.

5. Юридична відповідальність виражена в нормах права, що закріплені у чинних нормативно-правових актах загальнодержавного характеру, частіше кодифікованих.

6. Застосування юридичної відповідальності має чітку процесуальну форму та інші.

Розглянемо детальніше питання відповідальності в трудовому праві за порушення норм з охорони праці в США. За загальними уявленнями, відповідальність за порушення норм охорони праці в США спрямована на забезпечення безпечних умов праці та зниження рівня виробничого травматизму і професійних захворювань. Санкції що застосовуються за результатами притягнення до відповідальності за порушення норм з охорони праці стимулюють роботодавців дотримуватися встановлених стандартів і забезпечувати належний захист своїх працівників. В США передбачаються такі види санкцій за порушення норм з охорони праці:

1. **Адміністративні санкції.** Відповідно до статті 17 Закону «Про охорону праці» Сполучених Штатів Америки на федеральному рівні встановлюються такі наступні адміністративні санкції за порушення законодавства про охорону, безпеку праці.

1.1. Будь-який роботодавець, який **навмисно або неодноразово** порушує вимоги розділу 5 цього Закону, будь-якого стандарту, правила чи наказу, або нормативних актів, встановлених відповідно до цього Закону, може бути накладено штраф у розмірі не більше 70 000 доларів США за кожне порушення, але не менше 5 000 доларів США за кожне умисне порушення.

1.2. Будь-який роботодавець, який **отримав санкцію** за порушення вимог розділу 5 цього Закону, будь-якого стандарту, правила чи наказу, або будь-яких нормативних актів, встановлених відповідно до цього Закону, повинен бути притягнутий до відповідальності за кожне таке порушення до штрафу у розмірі до 7000 доларів США.

1.3. Будь-який роботодавець, який **отримав попередження** про порушення вимог розділу 5 цього Закону, будь-якого стандарту, правила чи наказу, або нормативних актів, встановлених відповідно до цього Закону, і не усунув його за кожне порушення може бути накладено штраф у розмірі до 7000 доларів США.

Будь-який роботодавець, який **не усуває порушення, за яке було видано цитату (припис)** відповідно до розділу 9 (а), протягом періоду, дозволеного для усунення порушення може бути притягнений до відповідальності у вигляді штрафу у розмірі не більше 7000 доларів США за кожен день, протягом якого така порушення триває [14].

2. **Цивільні санкції.** Працівники або члени їх сімей можуть подати цивільні позови проти роботодавців у випадку травм або смертей, які сталися через порушення стандартів охорони праці на робочих місцях працівників. Ці позови можуть включати різні види компенсацій, відповідно до цивільного законодавства США.

3. **Кримінальні санкції.** Управління може передавати випадки серйозних правопорушень для додаткового вивчення до Міністерства юстиції США. Кримінальні санкції можуть включати:

– Позбавлення волі: За навмисне порушення стандартів охорони праці, що призвело до смерті працівника, роботодавці можуть отримати покарання у формі ув'язнення [14].

Для прикладу, однією з відомих судових справ у США, яка стосувалася притягнення до відповідальності за порушення охорони праці, є справа «United States v. Film Recovery Systems, Inc.» Ця справа є важливою для розуміння відповідальності роботодавців за серйозні порушення норм охорони праці, які призводять до смерті працівників. Щодо цієї справи, то Film Recovery Systems, Inc. була компанією, яка займалася вилученням срібла з використаної фотоплівки, тому її працівники компанії працювали з ціанідом, токсичною хімічною речовиною, без належних засобів захисту. У лютому 1983 року працівник Стефан Голасца (Stefan Golab) помер на робочому місці від отруєння ціанідами. Смерть даного працівника пов'язана із недотриманням стандартів і норм праці [26, 5] Проти керівників компанії, включаючи генерального директора, було висунуто обвинувачення у кримінальній недбалості, що призвело до смерті працівника. Троє керівників компанії були засуджені за ненавмисне вбивство (manslaughter) через злочинну недбалість. (Тюремні строки тривали від 25 років до довічного ув'язнення). Зазначена юридична справа залишається одним із найважливіших прикладів кримінальної відповідальності за порушення охорони праці і підкреслює важливість дотримання норм безпеки для захисту життя і здоров'я працівників.

– Кримінальні штрафи: Роботодавці можуть також бути оштрафовані в кримінальному порядку [14].

– Можливе використання одночасно тюремного ув'язнення та кримінального штрафу. Наприклад, у 2015 році Федеральний окружний суд Вірджинії оголосив обвинувальний вирок суду за яким притягався до кримінальної відповідальності екс гендиректор фірми «Массей Енерджі» («Massey Energy») Дон Бленкемшип (Don Blankenship). За даним рішенням він був позбавлений волі на строк один рік та сплати штрафу в розмірі 250 тисяч доларів. Дане кримінальне покарання він отримав в результаті численних порушень вимог стандартів охорони праці як на самій фірмі «Massey Energy» яку він очолював, так і на її дочірніх підприємствах, що призвело до смерті 29 працівників [16].

Разом із тим, якщо працівник нехтує правилами і нормами охорони праці, то це також може призвести до негативних випадків на будь-якому виробництві. У зв'язку із цим в США як і в будь-якій іншій державі застосовуються заходи **дисциплінарної відповідальності** до працівників за такі порушення трудової дисципліни.

В законодавстві США застосовуються такі внутрішні дисциплінарні стягнення: усне попередження, письмове попередження, призупинення трудового договору, догани, пониження в посаді, зниження посадового окладу та розірвання трудового договору в дисциплінарному порядку. Ці санкції застосовуються виходячи з тяжкості дисциплінарного проступку та інших обставин [28].

Для поліпшення трудової дисципліни працівників, можуть застосовуватись тренінги та навчання останніх, у тому числі навчання з охорони праці та безпеки на виробництві. Це передбачає: **індивідуальні тренінги:**

(працівникам можуть запропонувати індивідуальні тренінги для поновлення знань щодо правил охорони праці та техніки безпеки); **навчання та корекція дій працівника** (воно орієнтоване на конкретні дисциплінарні проступки, щоб працівники розуміли, що вони порушили норми трудової дисципліни та зрозуміли як в майбутньому уникнути дисциплінарних проступків); **групові тренінги** (загалом це проведення регулярних навчальних занять для груп працівників з метою повідомлення їм про важливість дотримання норм, стандартів та правил охорони і безпеки праці); **симуляції подій та практичні заняття**: (практичні заняття та симуляції допомагають працівникам набутти практичних навичок у дотриманні безпеки на робочому місці); **аудити та перевірки** (роботодавці можуть проводити регулярні внутрішні аудити для виявлення проступків працівників у уникнення в майбутньому їх вчинення [2; 28]).

Аналізуючи систему дисциплінарних стягнень які застосовуються в США до працівників, у тому числі за порушення норм охорони праці, слід зазначити про їх різноманітність, та можливість застосувати роботодавцем найбільш дієвих стягнень. У цьому ключі свідомий роботодавець може застосувати саме те стягнення, яке на його думку, буде результативним, забезпечить перевиховання працівника та буде мати інші позитивні наслідки в їх трудових правовідносинах. Саме з цього твердження, на наш погляд, можна прийти до коротких висновків щодо цілей дисциплінарних стягнень в США.

Застосування дисциплінарних стягнень в США як і в інших країнах та навчання з охорони праці має кілька ключових цілей:

– Попередження нещасних випадків та професійних захворювань: забезпечення безпеки працівників на підприємствах.

– Підвищення свідомості: розвиток правової культури, культури виробництва, спілкування, безпеки серед працівників.

– Зниження ризиків: мінімізація ризиків для здоров'я та життя працівників, інших оточуючих та інше.

– Забезпечення взаємної відповідальності: дотримання вимог законодавства та стандартів Управління як роботодавцями так і працівниками та інші.

Висновки. Отож, узагальнюючи дослідження присвячені загальним засадам юридичної відповідальності за порушення норм охорони та безпеки праці в Сполучених Штатах Америки можна прийти до таких основних висновків:

– по-перше адміністративна відповідальність за порушення охорони праці є доволі жорсткою, розмір штрафів за деякі такі порушення можуть доходити до сотень тисяч доларів;

– по-друге кримінальна відповідальність роботодавців за порушення прав на охорону праці є теж доволі жорсткою, США мають практику, відповідно до якої роботодавці притягались до тюремних строків на десятки років;

– по-третє дисциплінарна відповідальність працівників за порушення норм з охорони праці передбачає різні види стягнень, а тому є можливість застосувати роботодавцем найбільш дієвих з-поміж них. У цьому ключі свідомий роботодавець може застосувати саме те стягнення, яке на його думку, буде результативним, забезпечить перевиховання працівника та буде мати інші позитивні наслідки в їх подальших трудових правовідносинах.

ЛІТЕРАТУРА

- 29 U.S. Code CHAPTER 15 – OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH. website. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/29/chapter-15> (дата звернення 4.06.2024).
- Employee Discipline: Federal. website. URL: https://hrcenter.us.brightmine.com/employment-law-guide/employee-discipline-federal/?_gl=1*16avm3g*_up*MQ_.&gclid=CjwKCAjw1K-zBhBIEiwAWeCOF5hPpGBok54SmEiVY-OFhqrMubKox3HoScA6F6CsB3-Ei2PsGMzTKRoCeusQAVd_BwE#the-process-of (дата звернення 4.06.2024).
- Official website of the Compensation Bureau Workers' Compensation. URL: <https://www.dol.gov/general/topic/workcomp> (дата звернення 4.06.2024).
- Official website of the Department of State of the United States of America URL: <https://www.usa.gov/federal-agencies/u-s-department-of-state> (дата звернення 4.06.2024).
- Employee Discipline requirements by state James J. Brummer Excuses and Vindications: An Analysis of the Film Recovery Systems Case. Business & Professional Ethics Journal Vol. 18, No. 1 (Spring 1999), pp. 21–46 (26 pages) Published By: Philosophy Documentation Center (дата звернення 4.06.2024).
- Official website of the Mine safety and health administration. URL: <https://www.msha.gov/> (дата звернення 4.06.2024).
- Official website of the Occupational Safety and Health Act (United States). URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Occupational_Safety_and_Health_Act_\(United_States\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Occupational_Safety_and_Health_Act_(United_States)) (дата звернення 4.06.2024).
- Occupational Safety and Health Administration. All About OSHA.OSHA 3302-06N. Washington, D.C.: U.S. Department of Labor, 2006. (дата звернення 4.06.2024).
- Official website of the Office of the Secretary of labour. URL: <https://www.dol.gov/agencies/osec> (дата звернення 4.06.2024).
- Smith, Sandy. «Kennedy, Murray, Woolsey Relaunch the Protecting America's Workers Act.» Occupational Hazards. April 26, 2007.
- Official website of the US Department of Social Policy URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Social_policy (дата звернення 4.06.2024).
- Артикуца Н. Якість закону як соціальна цінність. Людина і закон : публічно-правовий вимір : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «VII Прибузькі юридичні читання», 25–26 листопада 2011 року. Миколаїв : Іліон, 2011. С. 28–30.
- Official website of the United States department of labour / URL: <https://www.osha.gov/> (дата звернення 4.06.2024).
- US Occupational Safety and Health Act. No. 2193 of December 29, 1970 URL: <https://www.osha.gov/laws-regs/oshact/toc> (дата звернення 24.06.2024).
- Закон України № 2694-XII «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року (зі змінами та доповненнями від 05.04.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
- Mixed Verdict for Donald Blankenship, Ex-Chief of Massey Energy, After Coal Mine Blast. The New York Times. За 3 грудня 2015 року. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.nytimes.com/2015/12/04/us/donald-blankenship-massey-energy-upper-big-branch-mine.html>
- Official website of the United State Code. URL: <https://www.govinfo.gov/app/collection/uscode> (дата звернення 4.03.2024).
- Крилич О.М. Особливості правової системи Сполучених Штатів Америки. *Часопис Академії адвокатури України* – № 20 (3'2013) с. 01–05. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_13.
- Л. І. Каленіченко. Юридична відповідальність: поняття, ознаки. *Держава та регіони* Серія: Право, 2020 р., № 1 (67) том 1, с. 12–17.
- Терещук М.М. Юридична відповідальність: теоретико-правовий аналіз / М.М. Терещук // «Jurnalul juridic national: teorie și practică». – 2015. № 2. С. 18–21.
- Official website of the United States DEPARTMENT OF LABOR. URL: <https://www.dol.gov/> (дата звернення 4.06.2024).
- Official website of the US Congress. URL: <https://www.congress.gov/> (дата звернення 4.03.2024).
- Пасічник В. Б. До питання федерального законодавчого забезпечення охорони праці працівників в Сполучених Штатах Америки. Актуальні проблеми національного адміністративного права в умовах воєнного стану: Матеріали регіональної науково-практичної он-лайн конференції, м. Рівне, 14 березня 2024 р. / за заг. редакцією А. В. Матвійчука. Рівне, Навчально-науковий інститут права Національного університету водного господарства та природокористування, 2024. С. 82–87.

24.Правова система США. Матеріали вікіпедії: вебсайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Правова_система_США (дата звернення 4.03.2024).

25. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [підручник] / О.Ф. Скакун ; пер. з рос. Х. : Консум, 2001. 656 с.

26. Steven Greenhouse, Special To the New York Times, June 15, 1985. EXECUTIVES CONVICTED OF MURDER FOR UNSAFE WORKPLACE CONDITIONS. website. URL: <https://www.nytimes.com/1985/06/15/us/3-executives-convicted-of-murder-for-unsafe-workplace-conditions.html>

27. Occupational Safety and Health Administration. website. URL: <https://www.osha.gov> (дата звернення 4.06.2024).

28. Shaundria Williams, Director, Human Resources and Talent Management (Revision). Effective Date: Human Resources and Talent Management. April 3, 2018; April 28, 2023 (revision). website. URL: <https://www.durhamtech.edu/policies-and-procedures/disciplinary-action>